

Nasz Patron - Maria Kownacka

Maria Kownacka urodziła się 11 września 1894 r. roku w Słupie, powiat Gostynin. Do ósmego roku życia miała wyjątkowo pogodne i szczęśliwe dzieciństwo, nagła śmierć matki tragicznie zaważyła na dalszych jej losach. Już od roku 1912, czyli jeszcze pod zaborem, prowadziła we wsi Dębowa Góra (powiat kutnowski) tajne nauczanie dzieci. W latach: 1914/1915, a następnie 1918/1919 pracowała w szkole, którą sama założyła w majątku Krzywda (powiat łukowski). Prowadziła jednocześnie przedszkole, szkołę i kursy dla dorosłych analfabetów. Robiła to samodzielnie, zupełnie bezpłatnie, mając zapewnione utrzymanie w domu siostry, żony właściciela majątku Krzywda.

Lata od sierpnia 1915 roku do czerwca 1918 roku spędziła, wysiedlona, w Mińsku Białoruskim, gdzie znów z zapałem pracowała społecznie. Po powrocie do Krzywdy w czerwcu 1918 roku, witana przez ludzi ze spontaniczną radością, oddała się znowu z całym entuzjazmem pracy w swojej biednej szkole – w izbie czworakiej, bez pieca i bez podłogi.

Właśnie wtedy powstały Jej pierwsze utwory pisane z myślą o pozbawionych książek chłopskich dzieciach. Zadebiutowała w 1919 roku na łamach „Płomyczka” i Płomyka”, a następnie współpracowała z licznymi czasopismami dziecięcymi. Z powodu choroby krtani Maria Kownacka rozstała się z zawodem nauczycielki. Przeniósła się Warszawy, gdzie rozpoczęła pracę w Bibliotece Ministerstwa Reform Rolnych. Tu ukończyła

kursy bibliotekarskie; włączyła się w wir pracy twórczej i działalności Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. W 1928 roku współorganizowała teatr „Baj”.

□ **Utwory książkowe Marii Kownackiej zaczęły się ukazywać w latach trzydziestych:**

„Bajowe bajeczki i świerszczykowe skrzypeczki, czyli o straszliwym smoku i dzielnym szewczyku, prześlicznej królownie i królu Gwoźdźniku” (1935)

„Deszczyk pada słońko świeci” (1935)

„Plastusiowy pamiętnik” (1936)

„Kukuryku na ręczniku” (1936)

„O Jaśku co się z Rokitą założył” (1937)

„Cztery mile za piec” (1937)

„Miała babuleńka kozła rogatego” (1939)

„Proszę, przepraszam, dziękuję” (1939)

□ **Podczas okupacji Maria Kownacka przebywała na wsi, gdzie prowadziła tajne nauczanie. Do stolicy powróciła w 1944 roku. W czasie Powstania Warszawskiego była współredaktorką czasopism dla dzieci „Jawnutka” i „Dziennik Dziecięcy”. Po wojnie zajmowała się wyłącznie twórczością literacką. Współpracowała ze scenami lałkowymi, placówkami oświatowo – wychowawczymi, zajmowała się również działalnością społeczną – publicystyczną. Wielkim powodzeniem cieszył się teatrzyk „Supelka i Węzełka” wymyślony przez Marię Kownacką w 1952 roku dla dzieci z sanatorium w Szklarskiej Porębie.**

Spośród licznych książek wydanych przez pisarkę po 1945 roku największe powodzenie zyskały:

„Kajtkowe przygody” (1948)

„Tajemnica uskrzydlonego serca” (1948)

„Dzieci z Leszczynowej Górki” (1952) – wspólnie z Zofią Malicką

„Rogaś z Doliny Roztoki” (1957)

„Szkoła nad obłokami”(1958)

„Głos przyrody”(1963) – wspólnie z Marią Kowalewską

„Plastusiowo” (1963)

„W Świerszczykowie” (1965)

„Wiatrak profesora Biedronki”(1965) – wspólnie z Janem Edmundem Kucharskim „Skarb pod wiatrakiem”(1967) – wspólnie z Janem Edmundem Kucharskim

„Wesołe przedszkole”(1969)

„Teatrzyk Supelków” (1970)

„Cztery mile za piec” (1970)

„Za żywoptem”(1971)

oraz „Co słonko widziało” (1975 – 1978), sześcioczęściowy cykl poświęcony kalendarzowym porom roku.

□ W dowód uznania odznaczona została wysokimi odznaczeniami państwowymi, w tym Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi.

Najbardziej ceniła sobie jednak Order Uśmiechu przyznany przez dzieci w roku 1970.

Od najwcześniejszych lat swego życia była przyjaciółką dzieci – pracowała z nimi i dla nich. W Jej autobiografii możemy przeczytać:

„...Po wyjątkowo ciężkim, osieroconym dzieciństwie i młodości, nigdy nie podaję dzieciom rzeczy smutnych. (...) wszystko co piszę, staram się utrzymać w jasnych kolorach, tak, żeby na dziecięcej buzi wywołać uśmiech...”.

Uśmiech ten wywoływała na twarzach naszych dziadków i rodziców, gdy byli dziećmi i wywołuje na twarzach współczesnych czytelników. Maria Kownacka знаła i rozumiała dzieci. W ciągu swego pracowitego życia napisała ponad sześćdziesiąt książek dla dzieci. Taka ilość to wynik nie tylko talentu, ale przede wszystkim wynik rzetelnej, wieloletniej, nieprzerwanej pracy. Dla dzieci poświęciła całą swoją twórczość. Tworzyła baśnie i opowiadania, pisała sztuki teatralne, zwłaszcza dla teatrów kukielkowych, otwierała przed nimi księgę ojczystej przyrody, ukazując jej piękno i ucząc miłości do ziemi ojczystej, którą sama bardzo kochała.

Była wielkim przyjacielem dzieci, nie tylko w twórczości literackiej, ale również w życiu codziennym. „Piszę dla Was – powiedziała kiedyś młodemu czytelnikom – a każda nowa książka, która Was cieszy, jest moją radością...”.

Spośród jej utworów największą popularnością cieszył się, i cieszy do dziś, „Plastusiowy pamiętnik”. Książka ta powstała na zamówienie Janiny Porazińskiej, ówczesnej redaktorki „Płomyczka”. Zamówiła ona u Marii Kownackiej cykl opowiadań z życia pierwszej klasy.

2 września 1931 roku na łamach „Płomyczka” pojawiło się pierwsze z tych opowiadań.

W formie książkowej „Plastusiowy pamiętnik” ukazał się w 1936 roku i do dziś doczekał się licznych wydań. Później powstały jeszcze „Przygody Plastusia”, a następnie cykl audycji radiowych pt. „Kolorowe listy z Plastusiem”. Życie przyrody oglądane oczami „Dzieci z Leszczynowej Górki” to jeden z wielu przykładów w twórczości Marii Kownackiej budzenia wrażliwości na piękno natury, a także szacunku dla jej odwiecznych praw. Przyroda była wielką pasją Marii Kownackiej. Zauważyć można to niemal w każdej jej książce.

Poznaniu świata roślin i zwierząt poświęciła ona specjalną, napisaną wraz

z Marią Kowalewską, książkę pt: „Głos przyrody”. To dwutomowe dzieło stanowi rodzaj encyklopedii przyrodniczej przeznaczonej dla 9-11- latków. Maria Kownacka znana jest również jako autorka serii przyrodniczej pt: „Razem ze słonkiem”, przeznaczonej dla młodszych dzieci.

Podtytuł tej serii określa jej przeznaczenie: Pierwsza książka wprowadzająca w świat przyrody. Każdy tom odpowiada jednej z sześciu pór roku (przedwiośnie, wiosna, lato, złota jesień, szaruga jesienna i zima). Poza utworami literackimi autorka zamieściła tu również fragmenty listów dzieci, zagadki przyrodnicze, rady i wskazówki dla szkolnych kółek przyrodniczych.

W 1979 roku Maria Kownacka otrzymała Nagrodę Czytelników „Płomyka” Orle Pióro.

Zmarła w 1982 roku. W dawnym mieszkaniu pisarki, na Żoliborzu, powstała Izba Jej Pamięci oraz Muzeum Książki Dziecięcej.

□